

**ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ЗНАНЬ, НАВИЧОК Й УМІНЬ, НАБУТИХ СТУДЕНТАМИ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСІВ З СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ ТА
СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ**

УДК 811.111+811.161.2]’253:378.091.279.7

*Алла Ольховська, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики перекладу англійської мови
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

**ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ЗНАНЬ, НАВИЧОК Й УМІНЬ, НАБУТИХ
СТУДЕНТАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСІВ З СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ
ПЕРЕКЛАДУ ТА СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ**

Статтю присвячено комплексному аналізу шляхів контролю засвоєння знань та сформованості перекладацьких навичок й умінь, набутих студентами перекладацьких відділень під час проходження курсів “Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” та “Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері”, розроблених авторкою статті, з метою встановлення оптимального способу їх оцінювання. Правильно організований контроль дозволяє не тільки провести кількісне оцінювання студентських досягнень, яке супроводжується виставленням відповідних балів (оцінок), але й виступає джерелом інформації, яка здатна допомогти встановити шляхи вдосконалення розробленої методики.

***Ключові слова:** майбутні перекладачі, методика навчання перекладу, системи автоматизації перекладу, синхронний переклад, проблема контролю.*

Лит. 7.

*Алла Ольховская, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры теории и практики перевода английского языка
Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина*

**ОЦЕНИВАНИЕ ПЕРЕВОДЧЕСКИХ ЗНАНИЙ, НАВЫКОВ И УМЕНИЙ,
ПРИБРЕТЕННЫХ СТУДЕНТАМИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ КУРСОВ ПО
СИСТЕМАМ АВТОМАТИЗАЦИИ ПЕРЕВОДА И СИНХРОННОМУ ПЕРЕВОДУ**

Статья посвящена комплексному анализу путей контроля усвоения знаний и сформированности переводческих навыков и умений, приобретенных студентами переводческих отделений в процессе изучения курсов “Современные переводческие технологии. Системы автоматизации перевода” и “Современные переводческие технологии. Синхронный перевод в общественно-политической сфере” с целью установления оптимального способа их оценивания. Правильно организованный контроль позволяет не только провести количественную оценку студенческих достижений, которая сопровождается выставлением соответствующих баллов (оценок), но и выступает источником информации, которая способна помочь установить пути усовершенствования разработанной методики.

***Ключевые слова:** будущие переводчики, методика обучения переводу, системы автоматизации перевода, синхронный перевод, проблема контроля.*

*Alla Olkhovska, Ph.D. (Pedagogy),
Associate Professor of the English Translation Theory and Practice Department
Kharkiv Vasyl Karazyn National University*

**THE ASSESSMENT OF KNOWLEDGE OF TRANSLATION AND SKILLS THAT ARE
ACQUIRED BY STUDENTS IN THE PROCESS OF STUDYING THE COURSES OF
TRANSLATION OF AUTOMATION SYSTEMS AND SIMULTANEOUS INTERPRETING**

The article is devoted to the complex analysis of the ways of assessing of knowledge of translation and skills that are acquired by students during the studying of courses: “Modern Translation Technologies, Translation of Automation Systems” and “Modern Interpretation Technologies. Simultaneous Interpreting in the Social and Political Sphere”- both developed by the author of the article – with the aim of determining the best practice of evaluating them. The correctly chosen evaluation criteria allow not only carrying out the quantitative assessment of students’ achievements which culminates with putting the corresponding marks, but also acts as the source of information enable for obtaining an information needed for determining the ways of improving of the developed methodology.

***Keywords:** the future translators/interpreters, the methodology of teaching of translation, Translation of Automation Systems, the simultaneous interpreting, an evaluation.*

Постановка проблеми. В останні десятиріччя постійно розширення ринку перекладацьких послуг, особливо гостро стоїть проблема підготовки темпи зростання якого стабільно висококваліфікованих перекладачів через прищвидшуються. Відповідно до компетентнісного

ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ЗНАТЬ, НАВИЧОК Й УМІНЬ, НАБУТИХ СТУДЕНТАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСІВ З СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ ТА СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ

підходу, прийнятого в методиці навчання перекладу, ефективна підготовка перекладача може забезпечуватися шляхом формування низки компонентів, які у сукупності утворюють здатність перекладати на фаховому рівні. Досягти цього можливо шляхом побудови різноманітних курсів, спрямованих на забезпечення розвитку певних навичок та вмінь, а також надання необхідних знань. Відповідно, одним із завдань, яке має вирішити дослідник під час побудови таких курсів є розробка відповідної системи оцінювання здобутих студентами знань, навичок та вмінь, яка б відповідала потребам курсу, студентів та власних дослідницьких цілей.

Аналіз основних досліджень та публікацій.

На користь важливості компоненту контролю в структурі методики навчання перекладу свідчить значна увага до згаданої проблеми дослідників, як зарубіжних, так і вітчизняних [1 – 7]. У перелічених працях розглядаються питання контролю рівня сформованості фахової компетентності як в усному, так і письмовому перекладі, проте побудова нових курсів, присвячених засвоєнню знань, а також формуванню перекладацьких навичок та вмінь із використанням інформаційних технологій, вимагає більшої деталізації методики оцінювання, яка повинна забезпечувати потреби саме цього курсу.

Наше дослідження є одним з кроків на шляху до побудови ефективного методики формування навичок і вмінь перекладачів застосовувати у своїй професійній діяльності сучасні перекладацькі технології та має за мету вивчити питання організації та реалізації контролю рівня засвоєння знань та сформованості перекладацьких навичок й умінь, набутих студентами перекладацьких відділень під час проходження курсів “Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” та “Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері”. Усе наведене вище красномовно свідчить про **актуальність** та своєчасність цієї праці.

Об’єктом дослідження є шляхи вдосконалення фахової підготовки перекладачів в аспекті контролю набутих знань, навичок та вмінь. **Предметом** виступає аналіз способів оцінювання знань, навичок та вмінь, набутих студентами під час проходження курсів “Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” та “Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері” з метою встановлення оптимальних шляхів контролю здобутків студентів та отримання інформації для вдосконалення розробленої методики навчання.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, контроль виконує низку важливих функцій в процесі навчання, а на додачу до цього може стати тим інструментом, який здатен допомогти дослідникові покращити запропоновану методику. Окрім кількісного оцінювання студентських досягнень, яке супроводжується виставленням відповідних балів (оцінок), контроль має виступати джерелом інформації, яка здатна допомогти встановити шляхи вдосконалення розробленої методики, саме тому прихильники так званого *action research* (дослідження в дії) [6; 7] пропонують виходити з того, що об’єктом оцінювання повинен виступати не лише кінцевий результат (текст перекладу), але й сам процес, в результаті якого такий текст було створено. Зокрема, згадані дослідники [7] в межах побудови методики навчання студентів використанню електронного корпусу текстів (*electronic corpora*) в процесі перекладу, розробили низку інших, аніж текст перекладу, засобів діагностування, які розділили на дві групи: засоби діагностики ефективності вивчення матеріалу (*instruments designed for assessing learning*) та засоби діагностики ефективності викладання матеріалу (*instruments designed for assessing teaching*). До засобів діагностики ефективності вивчення матеріалу належать: 1) щоденник студента, в якому вони мають вести запис усіх знань, навичок та вмінь, що були, на їх думку, здобуті в процесі навчання, а викладач отримує доступ до таких роздумів студентів; 2) анкета для самооцінки, в якій студенти оцінюють власні досягненні після кожного навчального блоку (*teaching unit*); 3) питальник стосовно використання електронного корпусу текстів в процесі перекладу за допомогою якого студенти можуть занотувати кроки, які вони зробили, використовуючи згаданий корпус задля вирішення певної перекладацької проблеми. Такий вид діагностування дозволяє викладачеві оцінити чи були обрані студентами дії найоптимальнішими у кожному конкретному випадку; 4) таблиця для зведення даних (*triangulating chart*) за допомогою якої викладач може комплексно проаналізувати як студенти використали наявний корпус та інструментарій для вирішення певної перекладацької проблеми, чи вдалося їм дійти правильного рішення та здобути необхідні знання й навички.

Засоби діагностики ефективності викладання матеріалу включають: 1) таблиця спостережень, в яку викладач записує свої спостереження, зроблені під час занять за певним навчальним блоком; 2) анкета для встановлення ставлення

ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ЗНАТЬ, НАВИЧОК Й УМІНЬ, НАБУТИХ СТУДЕНТАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСІВ З СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ ТА СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ

студентів, яку вони заповнюють по завершенні кожного навчального блоку і яка містить запитання стосовно змісту блоку та методики викладання.

Запропоновані засоби діагностування безперечно сприяють кращій оцінці ефективності розробленої методики навчання та мають значний потенціал для опрацювання подальших шляхів її вдосконалення, а отже оцінюючи кількісні показники студентів шляхом аналізу виконаних текстів перекладу, не слід забувати й про якісні, адже враження студентів та їх особиста оцінка пройдених курсів відіграють чи не найважливіше значення та допомагають встановити напрямки подальших досліджень із врахуванням потреб студентів, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню ефективності відповідної методики.

Для того, щоб встановити, що саме підлягає контролю, необхідно виходити з переліку практичних навичок й вмінь, які мають бути сформовані в студентів у процесі навчання, а також теоретичних знань, які мають бути ними засвоєні, тобто критерії оцінювання мають корелювати з цілями навчання [6]. Розроблені нами курси (“Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” та “Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері”) є перш за все практично-орієнтованими, а тому потребують оцінки рівня сформованості в студентів практичних навичок та вмінь. Однак, слід зазначити, що курс “Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” містить багато теоретичної інформації, пов’язаної з функціонуванням систем автоматизації перекладу та значною кількістю наявних опцій, а тому потребує контролю теоретичної складової.

Оскільки метою курсів (“Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” та “Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері”) є формування перекладацьких навичок та вмінь на ряду з технологічними навичками й вміннями, відповідно контролю підлягає продукт перекладацької діяльності студентів, тобто текст перекладу, виконаний за допомогою систем автоматизації перекладу для письмового перекладу та з використанням спеціального обладнання для усного перекладу (оцінювання кількісних показників). Окрім того, слід забезпечити якісну оцінку запропонованої методики, що здійснюється за допомогою анкетування студентів наприкінці проведення курсу.

Оскільки під час вивчення згаданих курсів студенти продовжуватимуть вдосконалювати

навички та вміння суспільно-політичного перекладу, їх досягнення необхідно оцінити шляхом виконання контрольного перекладу тексту суспільно-політичної тематики, який студенти не перекладали до цього, із застосуванням системи автоматизації перекладу для письмового перекладу та за допомогою спеціального обладнання – для усного перекладу. Під час виконання письмового перекладу студенти мають самостійно створити термінологічну базу та базу пам’яті перекладів або скористатися термінологічною базою та базою пам’яті перекладів, побудованими на основі трьох ключових міжнародних договорів в галузі прав людини, а саме: “Загальної декларації прав людини”, “Міжнародного пакту про громадянські і політичні права”, “Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права” (при використанні систем автоматизації перекладу SDL Trados та MemoQ) чи модулем машинного перекладу (при використанні системи автоматизації перекладу Memsource). Лише правильно застосувавши усі ці ресурси вони зможуть виконати контрольний переклад якісно та вчасно. Під час виконання усного перекладу студентам дозволялося користуватися олівцем/ручкою та папером для нотаток, якщо вони вважали це за потрібне. Однак, синхронний переклад – особливий вид усного перекладу, який потребує максимальної концентрації уваги та швидкості реакції, а тому не передбачає часу на записування інформації. Через це бажання скористатися можливістю робити нотатки під час виконання синхронного перекладу виникало у студентів лише на перших заняттях, у подальшому студенти зазначали, що така практика скоріше відволікає від процесу перекладу, аніж сприяє йому.

Для того, щоб оцінювання перекладених студентами текстів було справедливим та об’єктивним, воно має відповідати певним вимогам, зокрема повинні бути розроблені критерії оцінювання з визначеними типами помилок, викладач повинен чітко їх дотримуватися, і вони мають бути відомі студентам [6]. Беручи до уваги згадані вимоги, оцінювання перекладів студентів доцільно здійснювати за допомогою критеріїв, розроблених кафедрою теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна на чолі з Л.М. Черноватим [1 – 4]. Адаптуючи підхід Л.М. Черноватого щодо розробки системи оцінювання перекладів, виконаних студентами, до потреб нашого дослідження, ми виділили три типи помилок, за кожно з яких студенту

ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ЗНАТЬ, НАВИЧОК Й УМІНЬ, НАБУТИХ СТУДЕНТАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСІВ З СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ ТА СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ

виставляється певна кількість штрафних балів. Перший тип помилок: помилки, що суттєво змінюють зміст оригіналу, – 1 штрафний бал. Другий тип помилок: помилки, що можуть суттєво змінювати зміст оригіналу, – 0,5 штрафного балу. Третій тип помилок: помилки, що несуттєво змінюють зміст оригіналу (у тому числі паузи та повтори в усному перекладі), – 0,1 штрафного балу. Перелік помилок, що можуть входити до кожного з типів, детально надається у публікації [4]. Після підрахунку кількості штрафних балів по результатам перекладу кожного зі студентів, штрафні бали переводяться у п'ятибальну шкалу оцінювання відповідно до шкали, розробленої кафедрою теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, згідно з якою кожна кількість штрафних балів, набраних студентом, відповідає певній оцінці за п'ятибальною шкалою.

Якісне оцінювання розробленої методики в межах курсів “Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” та “Сучасні перекладацькі технології. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері” доцільно здійснювати по їх завершенні шляхом заповнення студентами анкети, в якій вони мають оцінити розроблену методику навчання за заданими параметрами. Зокрема слід запропонувати студентам у п'ятибальній шкалі оцінити вибір текстів, використаних в процесі навчання, та вибір програм для вивчення, а також їх ставлення до результатів навчання (чи вважають студенти, що набули необхідних та актуальних знань, навичок й умінь, чи зросла їхня вмотивованість до перекладацької діяльності, чи з'явилася впевненість в можливості подальшого самостійного оволодіння системами автоматизованого перекладу тощо). Окрім того, ефективним, на наш погляд, буде надати студентам можливість висловити свої думки у вільній формі шляхом відповіді на запитання про те, що найбільше сподобалося при вивченні згаданих курсів, а також про власні побажання щодо покращення запропонованих курсів навчання. Хоча опрацювання відповідей на відкриті запитання є більш трудомістким для викладача, проте завдяки цій процедурі можна отримати цінну та відверту інформацію, яка здатна значною мірою посприяти вдосконаленню розробленої методики.

Ефективним форматом контролю теоретичних знань в рамках курсу “Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу” може виступати тест типу *multiple choice* (множинний вибір), оскільки саме таким засобом діагностики набутих знань користується компанія

SDL Trados, яка здійснює сертифікацію перекладачів за трьома рівнями: базовий (*getting started*), поглиблений (*intermediate*), підвищеної складності (*advanced*). Тест будь-якого рівня містить 40 питань, розділених на чотири секції та виконується упродовж 40 хвилин. Кожне питання має чотири можливі варіанти відповіді, з яких правильна лише одна. На випадок невдачі, компанія *SDL Trados* надає можливість скласти тест повторно ще двічі. Компанія також відкрита до співпраці з вищими навчальними закладами, а тому за умов її вивчення найкраще залучити студентів до складання сертифікаційного іспиту *SDL Trados* з подальшим отриманням онлайн сертифікату. Відповідно, під час контролю засвоєння теоретичного матеріалу з інших систем автоматизації перекладу, які не мають власної сертифікаційної програми, доцільно укласти тест типу *multiple choice* (множинний вибір), який може проводитися, як в комп'ютерному, так і в традиційному (письмовому) форматі. У першому випадку комп'ютер фіксує час початку виконання тексту, а програма припинить його виконання автоматично, коли запрограмований час сплине. Компанія *SDL Trados* не виставляє оцінки за виконання тесту. Прохідна кількість позитивних відповідей становить 30. Проте, в рамках курсу, який є складовою програми підготовки перекладачів, виставлення оцінки є обов'язковою умовою, до того ж перспектива її отримання додатково стимулюватиме студентів.

Висновки. Беручи до уваги проведений вище аналіз доходимо висновку, що належним чином розроблена система контролю рівня сформованості перекладацьких знань, навичок та умінь, набутих у процесі вивчення курсів з систем автоматизації перекладу та синхронного перекладу, забезпечує не тільки об'єктивну кількісну оцінку здобутків студентів, але й виступає важливим засобом діагностики розробленої методики, який дозволяє встановити рівень її ефективності в якісному аспекті та окреслити можливі шляхи її вдосконалення.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у розробці банку письмових та усних контрольних перекладів, а також в укладанні питальників для проведення анкетування студентів з метою встановлення ефективності навчання за запропонованою методикою та виявлення напрямків її подальшого вдосконалення.

1. Черноватий Л.М. Контроль компетенції усного перекладу з аркуша майбутніх перекладачів / Л.М. Черноватий // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ СПОРТИВНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

університету ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки. – 2010. – Вип. 89 (1). – С. 35 – 40.

2. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу: [підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю “Переклад”] / Л.М. Черноватий. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 376 с.

3. Черноватий Л.М. Проблема оцінювання письмових робіт майбутніх перекладачів / Л.М. Черноватий // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2009. – № 848. – С. 257 – 262.

4. Черноватий Л.М. Шляхи контролю компетенції усного перекладу з аркуша з англійської мови на українську у майбутніх перекладачів / Л.М. Черноватий, М.П. Ігольнікова, В.С. Корнієнко // Філологічні трактати. – 2009. – Т. 1, №2. – С. 160 – 167.

5. Larose R. *Méthodologie de l'évaluation des traductions* / R. Larose // *Meta: Translators' Journal*. – 1998. – Vol. 43, № 2. – P. 163 – 186. – Available from: <https://www.erudit.org/revue/meta/1998/v43/n2/003410ar.pdf>.

6. Melis N.M. *Assessment in Translation Studies: Research Needs [Electronic resource]* / N.M. Melis, H. Albir // *Meta: Translators' Journal*. – 2001. – Vol. 46, № 2. – P. 272 – 287. – Available from: <https://www.erudit.org/revue/meta/2001/v46/n2/003624ar.pdf>.

7. Rodríguez-Inés P. *Assessing Competence in Using Electronic Corpora in Translator Training* / P. Rodríguez-Inés, H. Albir // *Global Trends in Translator and Interpreter Training*. – London & New York: Continuum International Publishing Group, 2012. – P. 96 – 126.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2016

УДК 378.879.6

Олександра Смакула, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання та спорту
Ірина Долженко, викладач кафедри фізичного виховання та спорту
Ізмаїльського державного гуманітарного університету

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ СПОРТИВНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті досліджено аспекти професійного вигорання особистості, проаналізовано і вибудовано моделі вигорання, зроблені деякі вказівки в окремій психологічній категорії, а також дані рекомендації для подальшого вивчення феномену вигорання.

Ключові слова: професіональне вигорання, спортивно-педагогічні працівники, психологічне здоров'я.
Табл. 2. Літ. 6.

Александра Смакула, кандидат педагогических наук,
доцент кафедры физического воспитания и спорта
Ирина Долженко, преподаватель кафедры физического воспитания и спорта
Измайльского государственного гуманитарного университета

ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ВЫГОРАНИЯ СПОРТИВНО- ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ

В статье исследованы аспекты профессионального выгорания личности, проанализированы и выстроена модели выгорания, сделаны некоторые указания в отдельной психологической категории, а также даны рекомендации для дальнейшего изучения феномена выгорания.

Ключевые слова: профессиональное выгорание, спортивно-педагогические работники, психологическое здоровье.

Oleksandra Smakula, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Physical Education and Sport Department
Iryna Dolzhenko, Teacher of the Physical Education and Sport Department Izmayil State Art University

THE FEATURES OF PROFESSIONAL BURNOUT OF THE SPORTS AND EDUCATIONAL WORKERS

The article deals with the aspects of burnout of personality. The authors analyzes the build the models of burnout, and make some instructions in the separate psychological category. The article presents recommendations for further study of the phenomenon of burnout.

Keywords: the professional burnout, the sports and educational workers, mental health.

Постановка проблеми. На систему освіти України особливо вплинули соціально-економічні та політичні труднощі. Спортивно-педагогічні працівники різних рівнів освітніх закладів втомились від існуючої невизначеності, які щорічно